

ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA

Az alapvető jogok biztosa
mint fogyatékosügyyi független mechanizmus

JELENTÉSE

az AJB-413/2026. számú ügyben,
Az Alpokalja Integrált Szociális Intézményben élő fogyatékosággal
élő személyek alapvető jogaival összefüggésben.

Érintett szerv: Alpokalja Integrált Szociális Intézmény Győr-Moson-Sopron
Vármegye

2026.

**Az alapvető jogok biztosának
jelentése
az AJB-413/2026. számú ügyben**

1. A vizsgálat megindítása, előzmények

Az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.) 1. § (2) bekezdés d) pontja értelmében az alapvető jogok biztosa megkülönböztetett figyelmet fordít a leginkább veszélyeztetett társadalmi csoportok jogainak a védelmére, az Ajbt. 1. § (3) bekezdése és 39/O. § (1) bekezdése alapján pedig – a fogyatékosügyei független mechanizmus feladatkörében eljárva – rendszeresen vizsgálja a fogyatékossgal élő személyek jogainak a Fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ Egyezménynek (a továbbiakban: CRPD) való megfelelés szerinti érvényesülését. Az Ajbt. 39/O. § (2) bekezdése értelmében, az alapvető jogok biztosa az Ajbt. 18. § (4) bekezdésében meghatározottakon túlmenően természetes személy alapvető jogával kapcsolatos visszasság megszüntetése érdekében hivatalból eljárást folytat, ha a fogyatékossgal élő személy nem képes jogai védelmében fellépni, vagy beadvány benyújtása aránytalan nehézséget jelentene számára.

E feladatkörben a fogyatékossgügyei független mechanizmus egyik vizsgálati céljaként *a nagylétszámú bentlakásos intézményekben élő személyek alapvető jogainak érvényesülését határozta meg az alapvető jogok biztosa.*

A vizsgálat indokoltságát, a fenti törvényi rendelkezéseken túl a bentlakásos intézmények magas ellátotti létszáma önmagában is megalapozza, ugyanis a CRPD kifejezetten az önálló életvitel és az egyéni autonómia alapelveit deklarálja, amelyek a nagylétszámú otthonok működési diszfunkciói (személyi és tárgyi feltételek hiánya, túlsúfoltság) következtében több szempontból is sérülhetnek, ahogy azt több korábbi ombudsmani vizsgálat feltárta. A nagylétszámú bentlakásos intézményekben is biztosítani kell azonban a szociális intézményi férőhelyek kiváltásának teljes megvalósulásáig is a fogyatékossgal élő személyek számára a minden embert egyenlő mértékben megillető emberi méltósághoz való jog, az egyenlő bánásmód követelménye, a CRPD-ben rögzített követelmények érvényesülését.

A fentiekre tekintettel, a fogyatékossgügyei független mechanizmus feladatainak ellátása keretében hivatalból indított eljárás részeként 2024. szeptember 16-án munkatársaim helyszíni vizsgálatot tartottak az *Alpokalja Integrált Szociális Intézmény Győr-Moson-Sopron Vármegye (9400 Sopron, Tómalom utca 23. a továbbiakban: Intézmény)* alapjogi szempontú áttekintése és az ott élők életkörülményeinek feltárása céljából.

2. Az érintett alapvető jogok és alkotmányos elvek

- *A jogállamiság elve és a jogbiztonság követelménye* [Magyarország Alaptörvénye (a továbbiakban: Alaptörvény) B) cikk (1) bekezdés „Magyarország független, demokratikus jogállam.”];
- *Az emberi méltósághoz való jog* [Alaptörvény II. cikk „Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.”];
- *Az egyenlő bánásmód követelménye és az esélyegyenlőség előmozdításának elve* [Alaptörvény XV. cikk (1)-(2) bekezdés „A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes. Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékossg, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.”];

- *A fogyatékossgal élők kiemelt védelme* [Alaptörvény XV. cikk (5) bekezdés „Magyarország külön intézkedésekkel védi a gyermekeket, a nőket, az időseket és a fogyatékossgal élőket.”];
- *A nemzetközi jogi kötelezettségek és a belső jog összhangja* [Alaptörvény Q) cikk (2)-(3) bekezdés „Magyarország nemzetközi jogi kötelezettségeinek teljesítése érdekében biztosítja a nemzetközi jog és a magyar jog összhangját. Magyarország elfogadja a nemzetközi jog általánosan elismert szabályait. A nemzetközi jog más forrásai jogszabályban történő kihirdetésükkel válnak a magyar jogrendszer részévé.”].

3. Az alkalmazott jogforrások

- Magyarország Alaptörvénye;
- Ajbt.;
- Fogyatékossgügyi Egyezmény (a továbbiakban: CRPD);
- A fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény (a továbbiakban: Fot.);
- A szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (a továbbiakban: Szocvtv.);
- A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Ktv.);
- A munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.);
- Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (a továbbiakban: Eütv.);
- A személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 1/2000. (I. 7.) SzCsM rendelet (a továbbiakban: SzCsM rendelet);
- Az Országos Fogyatékossgügyi Programról (2026–2036) szóló 72/2025. (XII. 10.) OGY határozat (a továbbiakban: OFP).

4. A megállapított tényállás

4.1. Az Intézmény működéséről és infrastrukturális feltételeiről

Az Intézmény főépületében 162 engedélyezett férőhelyen fogyatékossgal élő gyermekek és felnőttek bentlakásos ellátása, illetve gyámhivatali határozattal nevelésbe vett gyermekek teljeskörű ellátása, az ápoló gondozó célú lakóotthonban 8 férőhelyen értelmi fogyatékos felnőttek ellátása történik. Az Intézmény fenntartója a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság (a továbbiakban: SZGYF).

A főépület szinttelalással épült 1983-ban, melynek előnye, hogy a három szintből kettő az épület sajátosságából adódóan udvarrészsel is rendelkezik. A lakók ellátása 4 gondozási egységben történik. Az Intézmény könnyen megközelíthető tömegközlekedési eszközökkel, így a látogatók, a dolgozók és a lakók számára is kényelmes elérhetőséget biztosít. Az épület kialakítása során kiemelt figyelmet fordítottak az akadálymentes közlekedésre, így a mozgásukban korlátozott személyek is önállóan és biztonságosan közlekedhetnek az Intézmény egész területén. A folyosók és a csapóajtók szélesek, a küszöbök a padlózatba vannak süllyesztve. A mozgásukban akadályozott, illetve mozgásképtelen lakók közlekedését személyre szóló kerekesszékek, gördülő mankók, speciális célkészülékek, méretre alakítható babakocsik segítik. Az egyes gondozási egységek közötti mozgást liftek segítik, amelyek lehetővé teszik az ellátottak kényelmes és biztonságos közlekedését. Emellett az épülethez akadálymentes mentőbejárat is tartozik, amely biztosítja a gyors és zavartalan betegszállítást.

Az épület alagsorában műhelyek, raktárak, öltözők, a villamos főelosztó és a mosoda helyezkedik el, valamint a konyha a hozzá tartozó raktárakkal és étkezőhelyiséggel. A felső szinten található a tornaterem és a négyes számú gondozási egység. A kazánház különálló épületben helyezkedik el.

Az ápoló-gondozó célú lakóotthon 2003. évben került átadásra, teljesen különálló, földszintes épületként, amely 8 fiatal felnőtt önálló életvitelét segíti. A családi ház jellegű épületben kétágyas szobák találhatók, amelyekhez tágas nappali, étkező, konyha, 4 ellátottra külön fürdőszoba és külön illemhely tartozik. A szociális segítő számára külön mosdóval ellátott helyiség is biztosított.

Az intézményvezető beszámolója szerint az Intézmény minden szükséges tárgyi feltételt biztosít a bentlakók számára, beleértve a lakhatást, a ruházatot, a személyes higiénia fenntartásához szükséges fürdőszobai felszereléseket, valamint az étkezési lehetőségeket öt alkalommal naponta. A közösségi élet és a szabadidős tevékenységek számára kialakított terek lehetőséget nyújtanak a lakók számára a társas kapcsolatok fenntartására és az aktív időtöltésre. A mentális gondozás és az egészségügyi ellátás szintén kiemelt figyelmet kap. Az intézményben központi orvosi szoba működik, továbbá minden gondozási egységben külön kezelőhelyiség áll rendelkezésre.

A közösségi élet támogatására minden gondozási egységben legalább 20 m² alapterületű közösségi tér, imaszoba, könyvtársarok található, a látogatók számára pedig külön látogatószobát biztosítanak. A lakószobákban személyenként legalább 6 m² alapterület áll rendelkezésre. A higiéniai feltételek biztosítása érdekében tíz lakóra legalább egy fürdőkád vagy zuhanyzó jut, továbbá külön férfi és női mosdók is rendelkezésre állnak. Az épületben a fűtés és a folyamatos melegvízellátás biztosított.

Az SzCsM rendelet 42. § (1) bekezdése alapján a főépületben a fenntartó engedélyével, lehetőség van arra, hogy egy lakószobában négy főnél többen (6 fő) is elhelyezést kapjanak. A főépületben található 41–42 m²-es szobák egyik oldalának üvegfal kialakítása miatt a tér leválasztása nem megoldható, valamint az itt elhelyezett lakók súlyos állapota indokolja a több személy feletti fokozottabb felügyeletet.

Az Intézményben folyamatosan zajlanak felújítási és karbantartási munkálatok annak érdekében, hogy a lakók és a dolgozók számára biztonságosabb, korszerűbb és komfortosabb környezetet biztosítsanak. A főépület II. gondozási egységében sikeresen megvalósult a fürdőszobák teljes körű felújítása, ami jelentősen javítja a lakók életminőségét és a higiéniai feltételeket. Ugyanakkor a III. gondozási egység további fejlesztésére is szükség van, különösen az elektromos ápolási ágyak beszerzése terén. Ezek az ágyak elengedhetetlenek a mozgásukban korlátozott lakók kényelmesebb és hatékonyabb ellátásához, valamint a gondozók munkájának megkönnyítéséhez.

A lakószobákban található beépített szekrények többsége elavult és javíthatatlan, így cseréjük indokolt annak érdekében, hogy megfelelő tárolási lehetőségeket biztosítsanak a lakók számára. Emellett az ápoló-gondozók által használt bútorzat – beleértve a kezelőkben, gyógyszerelőkhöz, melegítőkonyhákban, szociális helyiségekben és öltözőkben található berendezéseket – szintén elöregedett, cserére szorul. Mindemellert az étkező bútorzatának korszerűsítése is szükséges, hogy a lakók megfelelő komfortérzetben tölthessék el étkezéseiket.

A gondozási egységek számára olyan speciális ágyak és matracok beszerzése szükséges, amelyek nem szívják magukba a testnedveket, könnyen és higiénikusan tisztíthatók. Ezzel nemcsak a fertőzések megelőzését lehetne elősegíteni, hanem a kellemetlen szagok kialakulását is meg lehetne akadályozni, ami jelentősen hozzájárulna az Intézmény tisztább, egészségesebb környezetének fenntartásához. Továbbá, az Intézmény épületének állagmegóvása érdekében halaszthatatlanná vált az elöregedett esővízelvezető csatornák cseréje, mivel annak jelenlegi állapota rendszeres beázásokat okoz.

Az elvezető rendszer korszerűsítésével megelőzhetőek lennének a falak és a fűdémszerkezet további károsodásai, valamint az ebből fakadó egészségügyi és biztonsági kockázatok is jelentősen csökkenthetőek lennének.

A bútorok, berendezési, felszerelési tárgyak eszközök a főépületben és a lakóotthonban az ellátottak korának és igényeinek megfelelnek, de az idők folyamán elkoptak, felújításra szorulnak. Az említett fejlesztések és beszerzések elengedhetetlenek az Intézmény hosszú távú működésének biztosítása érdekében, ezért mielőbbi megvalósításuk kiemelten fontos.

Az Intézmény telephelyei:

- *Gyémánt Otthon és Szociális Szolgáltató Központ, ápolást, gondozást nyújtó bentlakásos intézmény felnőtt fogyatékossgal élő személyek számára 168 férőhelyen (9476 Zsira, Rákóczi utca 12 sz.)*
 - *fejlesztő foglalkoztatás, 121 fő (9476 Zsira, Rákóczi utca 12 sz.)*
 - *fejlesztő foglalkoztatás, 60 fő (9476 Zsira, Fő utca 66 sz.)*
- *Opál Lakóotthon, ápoló-gondozó célú lakóotthoni ellátás fogyatékossgal élő személyek számára 10 férőhelyen (9476 Zsira, Fő utca 1 sz.)*
- *Rubin Lakóotthon, ápoló-gondozó célú lakóotthoni ellátás fogyatékossgal élő személyek számára 8 férőhelyen (9476 Zsira, Flórián utca 54 sz.)*
- *Mozaik Szolgáltató Központ és Idősek Otthona, (9734 Peresznye, Erdősor 1 sz.)*
 - *szociális étkeztetés,*
 - *házi segítségnyújtás, 30 fő*
 - *támogató szolgáltatás,*
 - *nappali ellátás, 40 fő*
 - *támogatott lakhatás:*

<i>9733 Horvátzsidány, Csepregi utca 3.</i>	<i>12 férőhely</i>
<i>9733 Horvátzsidány, Ólmodi utca 3.</i>	<i>12 férőhely</i>
<i>9476 Zsira, Csepregi utca 15.</i>	<i>12 férőhely</i>
<i>9436 Tormásliget, Munkácsy Mihály utca 6.</i>	<i>12 férőhely</i>
<i>9474 Szakony, Fő utca 167.</i>	<i>12 férőhely</i>
<i>9464 Und, Fő utca 29.</i>	<i>12 férőhely</i>
 - *idősek otthona* *30 férőhely*
 - *fejlesztő foglalkoztatás* *30 fő*

Az Intézmény szakápolási engedéllyel rendelkezik, amely lehetővé teszi a fokozott ápolási és gondozási igényű lakók ellátását. Az Intézményben olyan ellátottak is élnek, akik általános egészségi és mentális állapotuk miatt folyamatos, 24 órás szakápolást és gondozást igényelnek. Ezen túlmenően az Intézmény biztosítja a tracheakanüllel élő, valamint az eseti vagy rendszeres oxigénterápiára szoruló lakók ellátását is. Ők állapotukból adódóan folyamatos figyelmet, felügyeletet igényelnek, és állapotromlás esetén azonnali beavatkozásra van szükség. Az ápolási és gondozási feladatok ellátása során kiemelt figyelmet kap a megfelelő szakmai háttér biztosítása, a korszerű orvosi eszközök alkalmazása és a személyre szabott ellátás.

A lakók összetételére vonatkozó adatok

A vizsgálat időpontjában az ápoló-gondozó otthonban 117 fő ellátott élt, míg az ápoló-gondozó célú lakóotthon kihasználatlan volt. A felnőttkorú ellátottak 90%-a cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokság alatt áll.

Nemek szerinti megoszlás:

- nő 54 fő,
- férfi: 63 fő.

Fogyatékoság típusa szerinti megoszlás:

- közép súlyos értelmi fogyatékoság: 6 fő
- súlyos értelmi fogyatékoság: 111 fő
(11 fő autizmus spektrumzavarral diagnosztizált.)

Gondnokság alá helyezettek:

- teljesen korlátozó: 109 fő,
- cselekvőképtelen (kiskorúság miatt 14 év alatt): 5 fő,
- korlátozottan cselekvőképes (kiskorúság miatt 14 év alatt): 3 fő
- támogatóval rendelkező: nincs.

Az Intézményben 8 kiskorú ellátott részesül szakellátásban és fejlesztésben. A tanköteles korú, súlyosan-halmazottan fogyatékos gyermekek fejlesztő nevelését és oktatását a vonatkozó jogszabályokban előírt óraszámokban biztosítják. Az Intézmény a feladatot a Soproni Kozmutza Flóra EGYMI-vel együttműködve látja el, amelynek keretében utazó gyógypedagógusok segítik a gyermekek egyéni szükségleteihez igazodó fejlesztését. A szakemberek célja, hogy a gyermekek állapotukhoz mérten a lehető legjobb oktatási és fejlesztési lehetőségekben részesüljenek, támogatva ezzel a mindennapi élethez szükséges készségeik fejlesztését és életminőségük javítását.

Az ellátotti jogok érvényesülését az *Érdekképviselői Fórum* biztosítja, amely az Intézmény Házirendjében meghatározott feltételek és eljárás szerint működik. Az *ellátottjogi képviselő* minden hónapban fogadóórát tart az Intézményben. Elérhetősége jól látható helyen kifüggesztésre került a közös helyiségekben. Az ellátottjogi képviselőhöz az elmúlt évben nem érkezett panasz.

A mentálhigiénés csoport munkájáról

Az intézményvezető tájékoztatása alapján a mentálhigiénés foglalkozások célja, hogy segítsék a különböző mértékű és típusú mentális zavarokkal élő gondozottakat abban, hogy mindennapjaikat kiegyensúlyozottabban és tartalmasabban éljék meg. Ezek a foglalkozások nemcsak életminőségük javítását szolgálják, hanem hozzájárulnak megmaradt képességeik fejlesztéséhez is. Emellett olyan munkajellegű tevékenységeket építenek be a napi rutinjukba, amelyek elősegítik a pszichés és társas nehézségek enyhítését, valamint fokozatosan felkészítik őket az önállóbb életvitelre.

A rendszeres, strukturált elfoglaltságok segítenek abban, hogy a lakók manuális készségeiket megőrizték és fejlesszék, miközben erősödik szabálytudatuk. Megtanulják, hogyan kapcsolódnak egymáshoz az egyes munkafolyamatok, és fokozatosan elsajátítják a feladatok egymásra épülését, amely kulcsfontosságú az önálló munkavégzés eléréséhez.

Az elvégzett munka után járó juttatás további ösztönzést jelent számukra, hiszen nemcsak anyagi elismerést kapnak, hanem megtapasztalhatják a hasznosság és sikerélmény érzését is. Ez a pozitív visszacsatolás növeli önbizalmukat, fokozza motivációjukat, és segít abban, hogy hosszú távon is aktív és értékteremtő tevékenységekben vegyenek részt. Szocioterápiás foglalkoztatás keretében 5 fő dolgozik. Feladataik közé tartozik az épület környezetének (parkoló, udvar) rendben tartása és az egységek közösségi tereinek takarítása.

Az Intézmény mentálhigiénés munkacsoportjában 7 fő fejlesztőpedagógus, 6 fő szociális és terápiás munkatárs, 2 fő foglalkoztatásszervező és 1 fő szociális ügyintéző dolgozik.

A csoport feladatai közé tartozik a lakók egyéni szükségleteinek felmérése, fejlesztési tervek készítése, féléves, éves értékelése. Szervezik és segítik a lakók Intézményen kívüli programjait, családi, baráti kapcsolataik ápolását, megtartását.

Az elmúlt években a lakók többsége felnőtté vált, így kikerültek az oktatási rendszerből és a képzési kötelezettség alól. Gyermekkorából kilépve új életszakaszba kerültek, amelyben már teljesen más igényekkel és szükségletekkel rendelkeznek, mint korábban. Ennek következtében kiemelten fontos, hogy a fogyatékossgal élő lakók számára olyan tevékenységeket és elfoglaltságokat biztosítsanak, amelyek nemcsak értelmes időtöltést nyújtanak, hanem segítenek a mindennapok strukturálásában is.

Ha a lakók nem kapnak megfelelő elfoglaltságot, az könnyen vezethet unalomhoz, motivációhiányhoz és akár konfliktusokhoz is, amelyek negatívan befolyásolhatják az életminőségüket és közösségi kapcsolataikat. Emellett fennáll a veszélye a hospitalizáció kialakulásának, vagyis annak, hogy a passzivitás és az ingerszegény környezet miatt érdektelenné válnak, és elveszítik a kezdeményezőkézségüket.

A legfontosabb feladat tehát, hogy a lakók számára olyan személyre szabott és hasznos programokat dolgozzanak ki, amelyek segítik őket abban, hogy aktívan részt vegyenek a közösségi életben, fejlesszék készségeiket, és értelmes célokat találjanak a mindennapjaikban. Ez hozzájárulhat a testi-lelki jólétükhöz, valamint ahhoz, hogy továbbra is teljes életet élhessenek. *Az intézményvezető szakmai beszámolójában havi lebontásban szerepelnek az év során megvalósult programok, amelyek bőséges kínálatot nyújtanak a kulturális, sport és szabadidős programok terén az Intézmény lakóinak. Azon lakók számára, akik állapotukból adódóan nem tudnak részt venni a programokon, különböző anyagok, eszközök segítségével biztosítják a megfelelő ingereket, (bőr, látás, hallás, íz, illatok, egyensúly) amelyek a mindennapos ápolás-gondozás folyamatába jól beépíthetők.*

4.1.2. Az Intézmény személyi feltételei vonatkozásában

Engedélyezett álláshelyek száma: 138 fő

- *betöltött álláshely: 84 fő*
- *üres álláshely (szakmai, funkcionális): 54 fő*

- *szakmai engedélyezett álláshely: 87 fő*
- *betöltött szakmai álláshely: 50 fő*
- *üres szakmai álláshely: 37 fő*

Az intézményvezető tájékoztatása szerint az Intézményre és telephelyeire egyaránt jellemző a magas fluktuáció, amelynek következtében rendkívül nehéz megfelelően képzett szakembert találni, különösen az ápoló-gondozó és kisegítő munkakörökbe. A problémát elsősorban az osztrák határ közelsége jelenti. A szakképzett ápolók egy része külföldön, mások az egészségügyben helyezkednek el. További problémát jelent a szakember utánpótlás hiánya, az előregedő személyi létszámot nem pótolják a fiatalabb generáció képviselői, mivel a pálya kevésbé vonzó a fiatalok számára.

Az ápolást-gondozást nyújtó intézményi ellátás – fogyatékos személyek otthona, szolgáltatói nyilvántartási rendszerben történő bejegyzése *5 éve ideiglenes hatályú a személyi feltételek hiánya miatt*. A vizsgálat időpontjában összesen 37 szakmai (ebből: 16 ápoló-gondozó) és 17 technikai álláshely volt betöltetlen, ami komoly munkaerőhiányt jelent az ellátásban. A konyhai személyzet létszámhiánya miatt a helyben történő ételkészítés nem megoldható, így jelenleg csak az ételek előkészítését tudják megoldani. Az elkészült ételeket külső szolgáltatótól kell beszerezni, ami többletköltséget jelent az Intézmény számára.

Megbízási szerződéssel 1 fő neurológus szakorvos, vállalkozási szerződéssel 3 fő szakorvos (1 fő intézményi orvos, 1 fő pszichiáter, 1 fő üzemorvos) látja el az egészségügyi feladatokat.

4.1.3. Az Intézményi férőhelykiváltással összefüggésben

Az Intézményben szakápolási feladatokat is ellátnak. Vannak gégekanülös, gastrostubussal táplált, stomával rendelkező lakók, többségük spastikusan bénult. Az állandó fekvés miatt a decubitus prevencióra nagy hangsúlyt fektetnek. Ezen ellátottak 24 órás szakápolást és állandó felügyeletet igényelnek.

A támogatott lakhatásban helyileg elkülönül a lakhatás, valamint az egyéb szolgáltatások igénybevétele. A mozgáskorlátozott és súlyos értelmi fogyatékos lakók esetében jelentős problémát okoz a szállítás megoldása. Az ellátottak, állapotuk miatt önállóan nem tudják a tömegközlekedési eszközöket igénybe venni, túlnyomó többségük (100 fő) egészségügyi, illetve mentális állapotából adódóan még segítséggel sem képes tömegközlekedési eszközt használni.

Győr-Moson-Sopron vármegyében kizárólag az Intézmény biztosítja a kiskorúak tartós bentlakásos ápolását-gondozását, amelyre folyamatosan nagy az igény, azonban a súlyos ápológondozó létszámhiányra tekintettel csak a soron kívüli felvételek valósulhatnak meg.

A tervek szerint a komplex szükségletfelmérés adatait figyelembe véve az Intézmény kiváltását a már működő, 8 fős lakóotthon mellett további két 8 fős és egy 10 fős támogatott lakhatást biztosító otthon megépítésével tervezik megvalósítani. A kiváltási stratégia részeként a fokozott gondozást igénylők számára két, egyenként 50 fős lakócentrumot alakítanak ki a jelenlegi főépületben. Itt helyet kapnának az oktatás és a fejlesztő központ, a foglalkoztatók, a szabadidős tevékenységek helyszínei, valamint az egészségügyi ellátást biztosító szakrendelők.

5. A vizsgálat megállapításai

5.1. A hatáskör tekintetében

Az alapvető jogok biztosának feladat-és hatáskörét, valamint az ennek ellátásához szükséges vizsgálati jogosultságait meghatározó Ajbt. 1. § (3) bekezdése alapján az alapvető jogok biztosa – a civil társadalom, különösen a fogyatékossgal élő személyek és az őket képviselő szervezetek bevonásával – biztosítja a Fogyatékossgügyi Egyezmény 33. cikk 2. pontja szerinti független mechanizmus feladatainak teljesítését. Az Ajbt. 39/O. § (1) bekezdése értelmében továbbá a *fogyatékossgügyi független mechanizmussal kapcsolatos feladatainak* teljesítése érdekében az alapvető jogok biztosa rendszeresen vizsgálja – a 18. § (1)-(7) bekezdésére tekintet nélkül, beadvány és felmerült visszasság hiányában is – a fogyatékossggal élő személyek jogainak a Fogyatékossgügyi Egyezmény előírásainak való megfelelés szerinti érvényesülését. Ezen felül az Ajbt. 39/O. § (2) bekezdése alapján az alapvető jogok biztosa az Ajbt. 18. § (4) bekezdésében meghatározottakon túlmenően természetes személy alapvető jogával kapcsolatos visszasság megszüntetése érdekében hivatalból eljárást folytat, ha a fogyatékossggal élő személy nem képes jogai védelmében fellépni vagy beadvány benyújtása aránytalan nehézséget jelentene számára, ezért a *fogyatékossgügyi független mechanizmus egyik vizsgálati céljaként a nagylétszámú bentlakásos intézményekben élő személyek alapvető jogai érvényesülésének monitorozását* határozta meg.

5.2. Az alapvető jogok és alkotmányos elvek tekintetében

Az alapvető jogok biztosja egy adott társadalmi probléma mögött álló összefüggésrendszer feltárása során autonóm, objektív módon, kizárólag alapjogi érvek felsorakoztatásával és összevetésével tesz eleget az Alaptörvényben kapott mandátumának, és következetesen, zsinórmértékként támaszkodik az Alkotmánybíróság alapvető jogállami garanciákkal és az alapjogok tartalmával kapcsolatos elvi megállapításaira, valamint az egyes alapjogi tesztekre.

5.2.1. A jogállamiság elve

Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése alapján Magyarország független, demokratikus jogállam. Az Alkotmánybíróság töretlen gyakorlata¹ alapján ennek a jogállami minőségnek nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság. Az Alkotmánybíróság által gyakran hivatkozott tétel, hogy a jogbiztonság az állam – s elsősorban a jogalkotó – kötelességévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előreláthatóak legyenek a norma címzettjei számára.

5.2.2. Az emberi méltósághoz való jog

Az Alaptörvény II. cikke alapján *az emberi méltóság sérthetetlen, minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz.*

A fentiek túl a CRPD 3. cikke alapelveként deklarálja a veleszületett méltóság elvét és annak tiszteletben tartását.

5.2.3. A hátrányos megkülönböztetés tilalma, a fogyatékossgal élők védelme

Az Alaptörvény XV. cikkének (2) bekezdése tartalmazza a diszkrimináció tilalmát, mely szerint Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékossg, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.

Az Alaptörvény XV. cikk (4) bekezdése szerint Magyarország az esélyegyenlőség megvalósulását külön intézkedésekkel segíti. Az Alaptörvény XV. cikk (5) bekezdése rögzíti, hogy Magyarország külön intézkedésekkel védi a gyermekeket, a nőket, az időseket és a fogyatékossgal élőket.

Az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésében rögzített a hátrányos megkülönböztetés általános tilalma alóli kivételt jelent az Alaptörvény idézett rendelkezése, amelyek alapján Magyarország az esélyegyenlőtlenségek kiküszöbölését célzó intézkedéseket is tesz. E rendelkezés értelmében az egyenlőség tartalmi megvalósulását szolgáló, az esélyegyenlőtlenség felszámolása érdekében tett pozitív megkülönböztetés megengedett. Az esélyegyenlőség elősegítése az állam részéről egy jogi lehetőséget biztosít, ugyanakkor bizonyos, valamely tulajdonságuk (pl. életkor, betegség, testi fogyatékossg) okán sajátos, kiszolgáltatottabb helyzetük miatt objektíve hátrányba kerülő személyek csoportjainál az állami beavatkozás *nem fakultatív feladat*: az állam köteles hatékony lépéseket tenni az eredendően, súlyosan egyenlőtlen helyzet felszámolására.

¹ 34/2014 (XI. 4.) AB határozat, Indokolás [116], [120]; 20/2020. (VIII. 4.) AB határozat, Indokolás [67]

Az Alaptörvény mellett a CRPD preambuluma is kimondja, hogy *bárkinek a fogyatékoság alapján történő hátrányos megkülönböztetése az emberi személy veleszületett méltóságának és értékének megsértése*. A CRPD 4. cikk 1-2. pontja szerint a részes államok kötelezettséget vállalnak arra, hogy biztosítják és elősegítik valamennyi alapvető emberi jog és szabadság teljes megvalósulását valamennyi fogyatékosággal élő személy számára, a fogyatékoság alapján történő bármiféle hátrányos megkülönböztetés nélkül.

A CRPD 5. cikke deklarálja továbbá, hogy *a törvény előtt minden személy egyenlő, és mindenféle hátrányos megkülönböztetés nélkül jogosult a törvények által nyújtott védelemre és kedvezményre*.

5.2.4. A nemzetközi emberi jogi kötelezettségek érvényesítése

Az Alaptörvény Q) cikk (2) bekezdése értelmében Magyarországnak a nemzetközi jogi kötelezettségeinek teljesítése érdekében biztosítani kell a nemzetközi jog és a magyar jog összhangját, jelen esetben azt, hogy a magyar jogi szabályozás megfeleljen a CRPD által felállított és az ENSZ Fogyatékosággal Élő Személyek Jogainak Bizottsága (a továbbiakban: CRPD Bizottság) által jelzett kötelezettségeknek. Ebbe nemcsak az tartozik bele értelemszerűen, hogy a jogrendszerben nem maradhatnak olyan szabályok, amelyek nem egyeztethetők össze a CRPD rendelkezéseivel, hanem az is, hogy ahol szükséges, ott a jogalkotó érdemi és hatékony lépéseket tegyen a hiányzó szabályozás megalkotása érdekében. A CRPD 4. cikk 1., 2., és 4. pontjai a következők szerint rendelkeznek az általános kötelezettségekről:

„1. A részes államok kötelezettséget vállalnak arra, hogy biztosítják és elősegítik valamennyi alapvető emberi jog és szabadság teljes megvalósulását valamennyi fogyatékosággal élő személy számára, a fogyatékoság alapján történő bármiféle hátrányos megkülönböztetés nélkül. Ennek érdekében a részes államok vállalják, hogy:

a) meghoznak minden megfelelő jogalkotási, közigazgatási és egyéb intézkedést a jelen Egyezményben foglalt jogok végrehajtása érdekében;

b) megtesznek minden megfelelő intézkedést, ideértve a jogalkotási lépéseket a fogyatékosággal élő személyek hátrányos megkülönböztetését tartalmazó törvények, rendelkezések, szokások és gyakorlat módosítása vagy eltörlése érdekében;

c) figyelembe veszik a fogyatékosággal élő személyek emberi jogainak védelmét és előmozdítását valamennyi politika és program során;

d) tartózkodnak minden olyan cselekedetben és gyakorlatban való részvételtől, amely nem összeegyeztethető a jelen Egyezménnyel, és biztosítják, hogy a hatóságok és közintézmények a jelen Egyezménnyel összhangban tevékenykedjenek;

e) minden megfelelő intézkedést meghoznak bármely személy, intézmény vagy magánvállalkozás által a fogyatékoság alapján történő hátrányos megkülönböztetés felszámolása érdekében. [...]

2. Tekintettel a gazdasági, társadalmi és kulturális jogokra minden részes állam vállalja, hogy a rendelkezésre álló erőforrásai felső határáig, és szükség esetén, a nemzetközi együttműködés keretében, intézkedéseket tesz e jogok teljes megvalósításának fokozatosan történő elérése érdekében, fenntartás nélkül, a nemzetközi joggal összhangban, a jelen Egyezményben foglalt kötelezettségek haladéktalan alkalmazására [...].

4. A jelen Egyezményben semmi nem értelmezhető úgy, mint ami befolyásolja a részes állam jogának, vagy az adott részes állam vonatkozásában hatályos nemzetközi jognak a fogyatékosággal élő személyek jogainak hatékonyabb szabályozását biztosító rendelkezéseit.

A jelen Egyezményben részes államok joga, szerződésai, szabályozása vagy szokásai által elismert, vagy tartalmazott emberi jogok és alapvető szabadságok nem korlátozhatók vagy csorbíthatók arra hivatkozással, hogy a jelen Egyezmény az adott jogokat vagy szabadságokat nem, vagy csak kisebb mértékben ismeri el [...].”

A CRPD 1. cikke értelmében *„A jelen Egyezmény célja valamennyi emberi jog és alapvető szabadság teljes és egyenlő gyakorlásának előmozdítása, védelme és biztosítása valamennyi fogyatékossgal élő személy számára, és a velük született méltóság tiszteletben tartásának előmozdítása.”* A CRPD alapelvei között elsőként említi továbbá, hogy a fogyatékossgal élő személyeket is megilleti a veleszületett méltóság, az egyéni autonómia tisztelete, beleértve a saját döntés meghozatalának szabadságát és a személyek függetlenségét.² Ebből következően a jelentés tartalmában az emberi méltóság alapjogi védelmének primátusából vezeti le a fogyatékossgal élő személyeket megillető további és felhívott alapjogok érvényesülésének problémáit.

Az ombudsman alkalmas arra, hogy a maga semleges és kiegyensúlyozó, közvetítő szerepével, illetve a kizárólag az alapjogvédelemre fókuszáló tevékenységével – az ENSZ nemzeti emberi jogi intézményeként – valós tartalmat adjon a CRPD-ben foglaltaknak.

6. A vizsgálat érdeme tekintetében

6.1. A CRPD 19. cikk – Önálló életvitel – közösségbe való befogadás

A CRPD önálló életvitelről és a közösségbe való befogadról szóló 19. cikke rögzíti, az Egyezményben részes államok elismerik *a fogyatékossgal élő személyek egyenlő jogát a közösségben való élethez és másokkal egyenlő szabad döntéshez való jogát*; minden szükséges és hatékony intézkedést megtesznek annak érdekében, hogy *a fogyatékossgal élő személyek teljes mértékben élvezhessék e jogaikat és a teljes közösségi befogadást és részvételt*, beleértve a következők biztosítását:

- a) *a fogyatékossgal élő személyeknek másokkal azonos alapon lehetőségük van lakóhelyüknek és annak megválasztására, hogy hol és kivel élnek együtt, és nem kötelezhetőek bizonyos megszabott körülmények között élni;*
- b) *a fogyatékossgal élő személyek számára hozzáférési lehetőséget biztosítanak többféle otthoni, intézményi és egyéb közösségi támogató szolgálathoz, beleértve azt a személyes segítséget, mely a közösségben éléshez és a közösségbe történő beilleszkedéshez, valamint a közösségtől való elszigetelődés és kirekesztődés megelőzése céljából szükséges.*

A Fot. 17. §-a kimondja, hogy a fogyatékossgal élő személynek joga van a fogyatékossgának, személyes körülményeinek megfelelő – családi, lakóotthoni, intézményi – lakhatási forma megválasztásához, egyben rögzíti, hogy a kiváltást a CRPD 19. cikkében meghatározottak figyelembevételével kell végrehajtani.

A Fot. hivatkozott szakaszához fűzött indokolás értelmében Magyarország 2007-ben ratifikálta a CRPD-t, amelynek 19. cikke új alapokra helyezi a fogyatékossgal élő személyek önálló életviteléről, illetve lakóhelyének megválasztásáról való gondolkodást.

Ennek alapján a fogyatékossgal élő személyek esetében is az olcsóbb – és a fogyatékossgal élő személyek számára kedvezőbb – családban maradási, illetve az önálló lakásban vagy lakóotthonban élést, illetve az ezeket elősegítő közösségi alapú szolgáltatásokat (szociális alapszolgáltatások) fontos előnyben részesíteni a drágább és szegregáló tömegmértű bentlakásos intézményi ellátással (szociális szakellátással) szemben.

² CRPD 3. cikk a) pont

Az új OFP 3.5.1 pontja értelmében a 2011-ben megkezdett intézményi férőhely kiváltási folyamat folytatásaként³ *csökkenteni kell a nagylétszámú, fogyatékossgal élő embereket és pszichiátriai betegeket ellátó szociális intézmények férőhelyeinek számát és ezzel párhuzamosan biztosítani kell az intézményi szemlélettől mentes támogatott lakhatás országos lefedettségét.* Meg kell vizsgálni a támogatott lakhatási szolgáltatások minőségbiztosítási rendszerének kialakíthatóságát, valamint az igénybevevők visszajelzései rendszerbe illesztésének lehetőségeit. *Növelni kell a magas gondozási szükségletű fogyatékossgal élő személyek számára nyújtott támogatott lakhatási férőhelyek számát.* Az intézményi ellátásból a közösségi alapú ellátásokra való áttérés csak egy tudatosan megtervezett, fokozatosan megvalósuló folyamat keretében, konkrét ütemterv mentén valósítható meg. *Az intézményi férőhely kiváltás során a támogatott döntéshozatal alapelvei mellett, a szolgáltatásokat igénybevevők és a szakemberek felkészítésére kiemelt figyelmet kell fordítani.* A megvalósítás során figyelembe kell venni a fogyatékossgal élő emberek önálló döntéshez és önérvényesítéshez való jogát. Az önérvényesítés lehetővé teszi, hogy az érintettek közvetlenül képviselhessék érdekeiket, míg a támogatott döntéshozatal biztosítja, hogy döntéseiket tiszteletben is tartsák. Az intézményi férőhely kiváltás során *hangsúlyt kell fektetni a szociális intézményekben élő magas gondozási szükségletű, súlyosan fogyatékos emberek ellátására szolgáló intézményi férőhelyek kiváltására is.*

Az intézményi férőhely kiváltás mellett hangsúlyt kell fektetni a még intézményi ellátás keretei között élő személyek önálló életvitel kialakításához szükséges készségeinek és kompetenciáinak fejlesztésére.

A megjelenő igényekhez igazodóan szükséges bővíteni az otthoni és otthonközeli szolgáltatások kapacitását és hozzáférhetőségét. Tovább kell folytatni a fogyatékossgal élők számára nyújtott szociális szolgáltatások szükségletekhez igazodó fejlesztését.

A Szocvtv. 75. § (1) bekezdése értelmében támogatott lakhatás a fogyatékossgal élő személyek, a pszichiátriai betegek – ide nem értve a demens személyeket – és a szenvedélybetegek részére biztosított ellátás, amely az életkornak, egészségi állapotnak és önellátási képességnek megfelelően, az ellátott önálló életvitelének fenntartása, illetve elősegítése érdekében biztosítja a lakhatási szolgáltatást; az önálló életvitel fenntartása, segítése érdekében a mentálhigiénés, szociális munka körébe tartozó és egyéb támogató technikák alkalmazásával végzett esetvitelt; a közszolgáltatások és a társadalmi életben való részvételt segítő más szolgáltatások igénybevitelében való segítségnyújtást; az ellátott komplex szükségletfelmérése alapján, erre vonatkozó igény esetén a felügyeletet, az étkeztetést, a gondozást, a készségfejlesztést, a tanácsadást, a pedagógiai segítségnyújtást, a gyógypedagógiai segítségnyújtást, a szállítást, a háztartási vagy háztartást pótló segítségnyújtást. A SzCsM rendelet pedig rendelkezik a támogatott lakhatás részletszabályairól.

A fogyatékossgal élő személyek önálló életvitelének és a közösségbe való befogadásának előmozdítása üdvözlendő célokat fogalmaz meg a *Belügyminisztérium, Tartós Ápolás-Gondozásra Vonatkozó Stratégiája*⁴ (a továbbiakban: *Stratégia*). Egyik legfontosabb eleme a humán erőforrás megerősítése. A Stratégia kiemelt figyelmet fordít a szociális és egészségügyi dolgozók képzésére, hogy megfelelő kompetenciákkal rendelkezzenek a fogyatékossgal élők speciális igényeinek kielégítésére. A cél nem csupán az ellátórendszerben dolgozók szakmai tudásának bővítése, hanem az önkéntesek és a hozzátartozók felkészítése is, hogy a családi környezetben végzett ápolás színvonala is javulhasson.

³ 1295/2019. (V. 27.) Korm. határozat a fogyatékossgal élő személyek számára ápolást-gondozást nyújtó szociális intézményi férőhelyek kiváltásáról szóló 2019-2036. évekre vonatkozó hosszú távú koncepcióról

⁴ „Tartós Ápolás-Gondozásra Vonatkozó Stratégia 2030” Belügyminisztérium 2024.

Kiemelt terület továbbá a terápiás és rehabilitációs szolgáltatások fejlesztése, különösen a kognitív és mozgásszervi képességek javítását célzó programok, amelyek hozzájárulnak a fogyatékossgal élők életminőségének javításához.

Az intézményrendszer teljes átalakítása szintén kulcsfontosságú. A hagyományos, nagylétszámú bentlakásos intézmények helyett a családi és kislétszámú otthonok kialakítása kerül előtérbe, ahol a fogyatékossgal élők egyéni szükségleteikhez igazított gondozásban részesülhetnek. A támogatott lakhatás rendszere szintén bővítésre szorul, hogy azok, akik önálló életet tudnak élni vagy időszakos segítségre szorulnak, megfelelő szolgáltatásokat vehessenek igénybe. Az otthoni gondozás és a nappali ellátás fejlesztése szintén kulcsfontosságú lépés, hiszen sok fogyatékossgal élő ember számára a megszokott környezetben történő ellátás a legmegfelelőbb megoldás. Ehhez elengedhetetlen a házi segítségnyújtás és a személyi segítők szolgáltatásainak bővítése, valamint az egészségügyi és szociális ellátórendszer szorosabb együttműködésének biztosítása.

A Stratégia nem csupán a gondozási rendszert kívánja fejleszteni, hanem a fogyatékossgal élők társadalmi integrációját is előmozdítja. Ehhez elengedhetetlen az oktatási szemléletformálás, amelynek az oktatási rendszerben is meg kell jelennie. Az iskolai tananyagba beépített érzékenyítő programok, a munkaadók és a szélesebb társadalom tájékoztatása mind elősegíthetik a fogyatékossgal élők társadalmi befogadását.

A Stratégia kiemelten foglalkozik a fogyatékossgal élők munkaerőpiaci helyzetével. Az önálló életvitel eléréséhez elengedhetetlen, hogy az érintettek, megfelelő képzési programokkal, akadálymentesített munkahelyi környezetben kapjanak lehetőséget a foglalkoztatásra. A munkáltatók ösztönzése, a speciális támogatási programok és a befogadó munkahelyi környezet kialakítása mind szükségesek ahhoz, hogy a fogyatékossgal élő emberek nagyobb eséllyel találjanak munkát és hosszú távon stabil jövedelemhez jussanak.

A digitális és fizikai akadálymentesítés szintén alapvető eleme a fejlesztéseknek. Az információs szolgáltatások elérhetőségének biztosítása, a közintézmények és közlekedési infrastruktúra akadálymentesítése mind olyan lépések, amelyek lehetővé teszik, hogy a fogyatékossgal élők teljes értékűen vegyenek részt társadalomban.

A Stratégia célja, hogy a fogyatékossgal élő emberek méltóbb körülmények között élhessenek, nagyobb önállóságot kapjanak, és a társadalom aktív tagjaivá válhassanak. Az ellátórendszer fejlesztése, a munkaerőpiaci integráció és a szemléletformálás együttesen biztosíthatja, hogy a fogyatékossgal élő személyek hosszú távon is teljesebb életet élhessenek.

Az Intézmény hosszú távú stratégiájának egyik kiemelt célja a férőhelyek kiváltásának megvalósítása. A vizsgálat feltárta, hogy az intézményi férőhelykiváltás megvalósítása a vizsgálat tárgyát képező Intézmény vonatkozásában – habár az rendelkezik érvényes kiváltási tervvel –, forráshiány miatt mindezidáig nem valósulhatott meg.

6.2. Az Intézmény működésével és a feladatellátással összefüggésben

A szociális intézményi férőhelyek kiváltásának teljes megvalósulásáig az intézményeknek biztosítaniuk kell a fogyatékossgal élő személyek számára a minden embert egyenlő mértékben megillető emberi méltósághoz való jog, az egyenlő bánásmód követelménye és a CRPD-ben rögzített követelmények érvényesülését.

Az Intézmény a fogyatékossgal élő gyermekek és felnőttek számára nyújt szolgáltatásokat, valamint gyámhivatali határozattal nevelésbe vett gyermekek számára, biztosít teljes körű bentlakásos ellátást és szakápolást. Az épület akadálymentes kialakítása révén a mozgáskorlátozott személyek számára is megfelelő, széles folyosókkal, küszöbmentes padlózattal, liftekkel és speciális közlekedési eszközökkel biztosítja a biztonságos és kényelmes közlekedést.

A mentálhigiénés támogatás kiemelt szerepet kap az ellátás során. Szakemberek által szervezett foglalkozások segítik a lakók képességeinek fejlesztését, mentális egészségük megőrzését és az önálló életvitel kialakítását. A fejlesztő foglalkoztatás és a munkajellegű tevékenységek lehetőséget biztosítanak arra, hogy a lakók értékteremtő munkát végezzenek, elősegítve az önállóságukat és az aktív életvitelüket.

A közösségi élet támogatására imaszoba, könyvtársarok és látogatószoba biztosított, segítve a lakók társas kapcsolatait és a családi kötelek fenntartását. Az Intézmény igyekszik folyamatos fejlesztésekkel modernizálni infrastruktúráját, többek között fürdőszobák felújításával, speciális ágyak beszerzésével és a bútorzat korszerűsítésével. Mindezek az elemek hozzájárulnak az Intézmény hatékony, emberközpontú működéséhez és a lakók életminőségének javításához.

Az Intézmény szakmai beszámolója szerint a lakószobákban egy főre vetítve minimálisan 6 m² alapterület biztosított, bizonyos esetekben azonban négyénél több személy kerül elhelyezésre egy helyiségben, ugyanis a nagyobb, 41-42 m² alapterületű szobák esetében „az egyik oldal üvegfalás kialakítása miatt a tér leválasztása nem megoldható”, így egy helyiségben akár hat fő is elhelyezésre kerülhet. *Ez a kapacitáskorlát nem felel meg a CRPD 28. cikkében rögzített megfelelő életszínvonalhoz és lakhatáshoz való jognak, mivel a túlzsúfoltság és a személyes tér korlátozása sérti az emberi méltóságot.*

Az Intézmény dokumentációja rögzíti az infrastruktúra elavultságát, az elégtelen ápolási eszközparkot (pl. matracok, fekvőfelületek), valamint az elektromos ápolási ágyak hiányát. A fogyatékkal élő személyek számára a fokozott érzékszervi érzékenység és az eltérő kommunikációs szükségletek miatt rendkívüli jelentőséggel bír, hogy akadálymentesített, egyéni érdekeket figyelembe vevő lakókörnyezetben élhessenek. Hosszú távon ez fokozza az intézményi függőséget, erősíti a hospitalizáció jelenségét, és megnehezíti a társadalomba való visszailleszkedést. Az ilyen környezetben élők gyakran elveszíthetik önrendelkezésüket és motivációjukat, ami tovább mélyíti a kiszolgáltatottság érzését, és gátolja a személyes fejlődést.

A vizsgált Intézmény esetében évek óta jelentős a humán erőforrás fluktuációja is. Jellemző a magánszektor, a határ közelsége miatt a külföldi munkalehetőségek, valamint az egészségügyi szektor elszívó hatása is.

Fontos megjegyezni, hogy az intézményvezető igyekszik mindent megtenni annak érdekében, hogy biztosítsa a zavartalan feladatellátást és a betöltetlen álláshelyeket feltöltse, ennek érdekében folyamatosan hirdeti a betölthető álláshelyeket.

Az intézményi működés személyi feltételeinek körében garanciális jelentőségű a dolgozók feladatellátáshoz szükséges szakmai végzettsége és létszámának megléte. A fogyatékkal élők, pszichiátriai betegségük okán fokozottan kiszolgáltatott helyzetű emberek sorsának, életminőségének szempontjából meghatározó jelentőségű az életterükként szolgáló intézmény működésének, a számukra a teljes életet biztosító szociális szolgáltatásnak a lehető legmagasabb szintű szakmaisága, s annak folyamatos frissítése, szinten tartása, kiszámíthatósága, illetve ezzel összefüggésben az intézményvezető és a dolgozók szakmai kompetenciája.

A fentiekre tekintettel megállapítom, hogy az Intézmény személyi és tárgyi feltételeiben mutatkozó hiányosságok visszásságot okoznak, továbbá nem felelnek meg a CRPD 4. cikkéből eredeztethető nemzetközi kötelezettségeknek sem.

7. Intézkedéseim

A jelentésben feltárt alapvető jogokkal összefüggő visszásságok orvoslása, valamint jövőbeli bekövetkezésének megelőzése érdekében felkérem

1. az Ajbt. 31. § (1) bekezdése alapján a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság főigazgatóját, hogy továbbra is támogassa az egyes intézmények kezdeményezéseit és részvételét az intézményi férőhely-kiváltási stratégiában. Emellett gondoskodjon arról, hogy a vizsgálat alá vont Intézményben élő személyek szakmailag megfelelő, valamennyi alapvető jogukat tiszteletben tartó ellátása a férőhelyek kiváltásának befejezéséig is folyamatosan biztosított legyen, összhangban a jogszabályi előírásokkal;
2. az Ajbt. 32. § (1) bekezdése alapján az Alpokalja Integrált Szociális Intézmény Győr-Moson-Sopron Vármegye intézményvezetőjét, hogy a jelentésben foglalt figyelembevételével tegye meg a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy az előírt tárgyi és személyi feltételek vonatkozásában az Intézmény megfelelhessen a jogszabályi előírásoknak, és a fogyatékossgal élő lakók ellátása a jelentésben is feltárt alapvető jogok sérelme nélkül biztosítható legyen.

Budapest, 2026. február 16.

Dr. Juhász Imre 1.

